

natuurtoets

Actualiserend ecologisch onderzoek Almelo NoordOost

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Opdrachtgever

Gemeente Almelo

Status

Concept

Zuiderzeelaan 53
8017 JV Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Actualiserend ecologisch onderzoek Almelo NoordOost

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode	Datum	Status
19-293	2 oktober 2019	Concept

Auteur(s)

K. (Kelly) Meinesz & I. (Iwan) Veeman

Tweede lezer

M. (Mike) Wallink

Opdrachtgever

Gemeente Almelo

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Meinesz, K. & Wallink, M. (2019). Actualiserend ecologisch onderzoek Almelo NoordOost. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 19-293. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doelstelling	3
1.2 Huidige situatie	3
1.3 Leeswijzer	4
2. Kader en methode	5
2.1 Wettelijk kader	5
2.2 Onderzoeksmethode	5
3. Soortbescherming	7
3.1 Flora	7
3.2 Vleermuizen	7
3.3 Grondgebonden zoogdieren	9
3.4 Broedvogels	11
3.5 Amfibieën	15
3.6 Overige soortgroepen	15
4. Geraadpleegde bronnen	16
Bijlagen	
Bijlage 1 – Locatie te kappen houtsingels	
Bijlage 2 – Huismus	
Bijlage 3 – Steenuil	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

Gemeente Almelo is bezig met de ontwikkeling van nieuwbouwwijk Almelo NoordOost. Uitvoering van de plannen kan effect hebben op beschermde natuurwaarden. Hiervoor heeft in 2015 een natuurtoets plaatsgevonden. Inmiddels is de geldigheid van de natuurtoets verlopen. Ecogroen is gevraagd om actualiserend ecologische onderzoek -onderdeel soortbescherming- uit te voeren om de invloed van de werkzaamheden voor de realisatie van de nieuwbouwwijk op mogelijk beschermde natuurwaarden te beoordelen.

Soortbescherming

- Het plangebied wordt gebruikt door vleermuizen, onder andere om te foerageren en er zijn vliegroutes aanwezig. De plannen hebben, mits zorgvuldig wordt omgegaan met verlichting, geen negatieve effecten op de voor vleermuizen belangrijke functies.
- Behalve mogelijk steenmarter in de te behouden bebouwing en grote bosmuis en te behouden boschages worden in het plangebied geen verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren zonder provinciale vrijstelling verwacht. Dit kan echter op korte termijn veranderen aangezien provincie Overijssel overweegt om egel en kleine marterachtigen van de lijst met vrijgestelde soorten te halen. Bepaalde delen in het plangebied vormen geschikt leefgebied voor egel, wezel, hermelijn en bunzing. Wanneer schade aan kleine marterachtigen en egel niet kan worden uitgesloten, is mogelijk aanvullend onderzoek en het aanvragen van ontheffing noodzakelijk.
- In het plangebied broedt of broedt wellicht een aantal vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is. Hiertoe behoren onder andere nesten van huismus, steenuil en ransuil. De geplande werkzaamheden hebben mogelijk negatieve effecten op jaarrond beschermde nestplaatsen en foeraargebieden van steenuil. Ten aanzien van huismus en ransuil kunnen negatieve effecten worden uitgesloten. Ook zijn op de locatie naar verwachting nesten aanwezig van vogels die recent door provincie Overijssel tot de jaarrond beschermde nesten worden gerekend. We denken hierbij aan de soorten boerenzwaluw, huiswaluw en torenvalk. Een volledige effectbeoordeling voor deze soorten is nog niet te maken, omdat verspreidingsinformatie ontbreekt. Mocht bijvoorbeeld torenvalk in het plangebied broeden, dan lijkt de kans op een effect op de soort aanzienlijk en is mogelijk ontheffing nodig.
- Behalve bovengenoemde vogels, waarvan de nestlocatie het gehele jaar bescherming geniet, zijn gedurende de broedtijd ook diverse algemene vogels broedend te verwachten in de directe omgeving van het plangebied. De nesten van deze vogels genieten tijdens het broedseizoen ook een strikte bescherming.
- Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren en amfibieën met een provinciale vrijstelling verloren gaan.
- Het plan heeft geen negatief effect op beschermde flora, reptielen, vissen en ongewervelden.

Advies

- Door de wijzigingen die de provincie Overijssel heeft doorgevoerd raden we aan om in het voorjaar van 2020 onderzoek uit te voeren specifiek gericht op (nieuw toegevoegde) jaarrond beschermde vogels. Ook zal er begin 2020 meer duidelijkheid zijn over hoe de provincie met de nieuw toegevoegde jaarrond beschermde vogels omgaat. De kans lijkt groot dat voor die soorten nader onderzoek gevraagd zal worden.
- Zodra werkzaamheden zijn gepland binnen de invloedssfeer van territoria van steenuil of andere vogels met een jaarrond bescherm nest, is het van belang te beoordelen of de nestplaats of essentieel leefgebied verdwijnt. Zo kan beoordeeld worden of een ontheffing dient te worden aangevraagd en/of mitigerende maatregelen getroffen moeten worden.
- Op korte termijn -mogelijk reeds 1 november 2019- wordt het beschermingsregime voor egel en kleine marterachtigen waarschijnlijk verscherpt door de provincie. Op enkele te kappen singels na blijft het potentiële leefgebied voor egel en kleine marterachtigen behouden. Aangezien de kap van deze hout-singels nog in het najaar van 2019 plaatsvindt hoeft naar verwachting, ook gezien de overgangperiode, nog geen ontheffingsaanvraag (of aanvullend onderzoek) voor egel en kleine marterachtigen plaats te vinden.
- De werkzaamheden mogen geen broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen. Dit is mogelijk door de uitvoering op te starten voor 15 februari en na 1 oktober. Wanneer werkzaamheden binnen deze periode worden uitgevoerd adviseren we om een broedvogelcontrole door een ter zake deskundige uit te laten voeren. Bij het aantreffen van nesten van broedvogels binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden dienen de betreffende werkzaamheden direct te worden gestaakt.
- Effecten op amfibieën en zoogdieren kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinterings- en voortplantingsperiode. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water. Dit is een manier om invulling te geven aan de zorgplicht.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Gemeente Almelo is bezig met de ontwikkeling van nieuwbouwwijk Almelo NoordOost. Hiervoor heeft Ecogroen in 2015 een natuurtoets opgesteld (Wallink, 2015). Inmiddels is de geldigheid van die natuurtoets verlopen. Bovendien wordt ook het bestemmingsplan geactualiseerd en deels aangepast, waarbij ook een aantal groenstructuren verwijderd worden. Toetsing aan de onderdelen gebieden en houtopstanden wordt door de gemeente Almelo opgepakt. Ecogroen heeft op verzoek van de gemeente een actualisatie uitgevoerd van het onderdeel soortbescherming met voorliggend rapport als resultaat.

1.2 Huidige situatie

Het plangebied Almelo NoordOost is gelegen ten noordoosten van de kern Almelo (zie figuur 1.1). Het betreft een half open landschap bestaande uit weilanden, agrarische percelen en bebouwing. Binnen het plangebied zijn sloten en bomenrijen aanwezig.

Figuur 1.1 Plangebied (rood omkaderd) Almelo NoordOost. Kaartbron: Esri

Op de locatie is woningbouw gepland met een ruime opzet. Afgelopen jaren is een deel van het gebied reeds bouwrijp gemaakt en zijn de bouwkavels verder bebouwd. De komende jaren worden enkele percelen verder bebouwd. Hiervoor moeten nog vier houtsingels gekapt worden (zie bijlage 1).

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn het wettelijk kader en de onderzoeksmethodiek beschreven. Vervolgens wordt een effectanalyse en -beoordeling gegeven ten aanzien van beschermde soorten (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 zijn de geraadpleegde bronnen vermeld.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Staatsblad 2016) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport gaan wij in op de soortbescherming. Conform de vraagspecificatie gaan we niet in op de bescherming van gebieden en houtopstanden. Voor de volledige wettekst van de Wet natuurbescherming verwijzen wij naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-01-01>. In onderstaand kader 2.1 geven we hiervoor een samenvatting van de relevante wetteksten.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Zorgplicht (artikel 1.11)

De Wet eist van iedereen zorgplicht voor de natuur. Zorgplicht is altijd van kracht, ook ten aanzien van niet beschermde natuur. Artikel 1.11 schrijft voor dat niemand moedwillig natuurgebieden of in het wild levende dieren of planten of hun directe leefomgeving mag verstoren, schaden of doden. Dit kan door het achterwege laten van een handeling of door het treffen van maatregelen ter voorkoming van schade of -als zelfs dat niet kan- de ontstane schade zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Een voorbeeld van voorzorg is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten.

Soorten (hoofdstuk 3)

Hoofdstuk 3 regelt de bescherming van soorten. De bescherming van soorten is verdeeld over de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals Huismus, Gierzwaluw en Buizerd.
 - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, ei-leg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 3.5.
- Andere soorten (artikel 3.10), onderverdeeld in:
 - Soorten waarvoor geen vrijstelling geldt.
 - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

Indien effecten niet zijn uit te sluiten moet -voorafgaand aan het vaststellen van een plan- zijn beoordeeld of er uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing. Als er aantoonbaar uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing dan kan het plan worden vastgesteld. Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het rijk. Voor het verkrijgen van een ontheffing moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer er voor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken en aan welk wettelijke belang wordt voldaan.

2.2 Onderzoeksmethode

We hebben (actualiserend) onderzoek uitgevoerd naar de effecten op aanwezige of te verwachten beschermde soorten die op kunnen treden door de realisatie van de nieuwbouwwijk. Het eerdere onderzoek uit 2015 (Wallink, 2015) vormt hierbij een belangrijk vertrekpunt. In 2015 zijn op verschillende momenten in het jaar in totaal 6 veldbezoeken uitgevoerd. Als onderdeel van voorliggende actualisatie hebben we ten eerste beschikbare gegevens van derden geraadpleegd. Naast een actuele raadpleging van de

NDFP hebben we daarvoor contact gehad met een lokale steenuilendeskundige (dhr. P. Turenhout) die ook diverse steenuilkasten in en in de directe nabijheid van het plangebied controleert en onderhoud. Zie voor een overzicht de geraadpleegde bronnen in hoofdstuk 4.

Verder hebben we op twee momenten in 2019 veldonderzoek uitgevoerd om een actueel beeld te krijgen. Ten eerste is het gehele plangebied op 13 juni 2019 onderzocht met een brede aandacht voor beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is specifieke aandacht uitgegaan naar de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van broedvogels met jaarrond beschermde nesten zoals huismus en buizerd. Bij dit bezoek is in de te kappen houtsingels een boom met holten aangetroffen. Deze boom is vervolgens op 18 juni nader gecontroleerd op geschiktheid voor vleermuizen, waarbij gebruik is gemaakt van een ladder en boomcamera.

Op basis van het uitgevoerde literatuuronderzoek en het veldonderzoek is beoordeeld welke beschermde soorten (mogelijk) aanwezig zijn. Vervolgens is op basis van het voornemen bepaald welke effecten kunnen optreden. Indien sprake is van negatieve effecten is advies gegeven over te nemen vervolgstappen.

3. Soortbescherming

3.1 Flora

Tijdens de veldbezoeken in 2019 en ook bij de eerdere veldonderzoeken in 2015 zijn in het plangebied geen in de Wet Natuurbescherming beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens worden geen in de Wet natuurbescherming beschermde soorten verwacht. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet Natuurbescherming is voor flora niet aan de orde.

Vegetatie

De aangetroffen vegetatie heeft een overwegend voedselrijk - ecologisch gezien weinig interessant - karakter. Lokaal zijn wel waardevolle ecologische elementen aanwezig in de vorm van bijvoorbeeld houtwallen en de oever van de Markgraven.

De kruidlaag van enkele houtwallen in het zuiden van het plangebied is goed ontwikkeld, wat duidt op een oude bosgroeiplaats. Hier zijn kenmerkende soorten van oude beplantingen op voedselarme bodem aangetroffen zoals, dalkruid, wilde kamperfoelie, gewone salomonszegel, bochtige smele en pijpenstrootje.

De oever van de Markgraven is plaatselijk afgegraven waardoor de voedselarme ondergrond aan de oppervlakte is gekomen. Daarbij zijn meerdere kenmerkende soorten van droge, zure vegetaties aangetroffen als schapenzuring, gewoon duizendblad, klein vogelpootje en brem.

3.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermd in de Wet natuurbescherming. Het leefgebied van de in artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV) beschermde vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie kader 3.1 volgende pagina). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven.

Verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek uitgevoerd op 13 juni jl. zijn alle te kappen bomen en struiken (zie bijlage 1) vanaf de grond, met verrekijker geïnspecteerd op potentiële vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen. Tijdens dit bezoek is een berk aangetroffen met op het eerste gezicht twee potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen in de vorm van holten. Deze holten zijn vervolgens op 18 juni nader geïnspecteerd op geschiktheid voor vleermuizen met behulp van een ladder en spouw kijker. Beide holten bleken ongeschikt als vaste verblijfplaats, met name omdat deze niet naar boven zijn ingerot. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zijn zodoende niet in het geding. Aangezien bovendien in het plangebied geen bebouwing wordt gesloopt, verdwijnen tevens geen vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. Volgstappen voor verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Kader 3.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Vliegroutes

Uit diverse nachtelijke veldonderzoeken in het verleden is ons bekend dat de opgaande structuren en kanalen in en rond het plangebied worden gebruikt als vliegroute. Naar verwachting is dat nog altijd het geval. De watergangen en het overgrote deel van de opgaande elementen in het plangebied worden ingepast. Lokaal worden in de huidige plannen wel enkele rijen bomen gekapt (zie bijlage 1). Gezien de situering in het landschap is bij betreffende onderdelen niet de verwachting dat deze als vliegroute in gebruik zijn. Het betreft deels geïsoleerd gelegen elementen en waar dat niet zo is resteren voldoende alternatieven als watergangen en overige opgaande structuren. Er is zodoende geen sprake van verlies van een onmisbare (potentiële) vliegroute. Overigens ontstaan met de realisatie van nieuwbouwwoningen ook nieuwe lijnvormige structuren welke door vleermuizen kunnen worden gebruikt ter oriëntatie.

Bij de inrichting van het gebied is het wel van belang om rekening te houden met de eisen die vleermuizen stellen. Bekend is dat vleermuizen die gebruik maken van vliegroutes locaties met sterke verlichting kunnen mijden. Om afbraak van deze routes te voorkomen dient met name langs wegen en het kanaal spaarzame verlichting aangebracht te worden die niet naar de omgeving toe verstrooid. Geadviseerd wordt om armatuur toe te passen dat louter naar beneden straalt, eventueel in combinatie met (vleermuisvriendelijke) LED-verlichting.

Foerageergebieden

Foerageergebieden van vleermuizen zijn alleen beschermd indien zij van wezenlijk belang zijn voor het behoud van een populatie en er dus geen uitwijkmogelijkheden of alternatieven voorhanden zijn. In het plangebied zijn diverse foeragerende vleermuissoorten te verwachten. Het betreft soorten als gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, meervleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis.

Uit eerder uitgevoerd vleermuisonderzoek weten we dat vooral de houtwallen aan de zuidoostzijde, (de oevers van) de Markgraven, het Lateraalkanaal en Kanaal Almelo Nordhorn en de bomenrijen en houtsingels langs de Mooie Vrouwenweg, Kesselerweg en Demmersweg belangrijk zijn. Als gevolg van de reali-

satie van de plannen zal met name foerageergebied van de gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger aangetast worden. Rosse vleermuis foerageert op grote hoogte in lage dichtheden boven het plangebied en is erg mobiel. Deze soort zal geen hinder ondervinden en heeft bovendien ruim voldoende uitwijkmogelijkheden in de omgeving. Ook meer- en watervleermuis worden niet beïnvloedt in hun foeragemogelijkheden, omdat de belangrijkste foerageergebied (kanalen en weteringen) onaangetast blijven. Gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger zijn weinig kritische soorten voor wat betreft de keuze van hun foerageergebied. Voor deze soorten ontstaat zelfs meer foerageergebied in de nieuwe woonwijken en aan te leggen groenstructuren. De soorten hebben bovendien diverse goed bereikbare uitwijkmogelijkheden naar het buitengebied.

Negatieve effecten op foerageergebied wordt voor geen enkele van de te verwachten soorten verwacht. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk voor foerageergebieden van vleermuizen.

3.3 Grondgebonden zoogdieren

Op het moment van schrijven hebben egel en kleine marterachtigen een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. De provincie Overijssel heeft te kennen gegeven egel en kleine marterachtigen van de vrijstellingslijst te halen door de provinciale verordening aan te passen (zie kader 3.2). Wanneer schade aan kleine marterachtigen en egel niet uitgesloten kan worden, is mogelijk aanvullend onderzoek en het aanvragen van ontheffing noodzakelijk.

Kader 3.2 bescherming kleine marterachtigen en egel

Voor kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) en egel geldt in de huidige wetgeving in Overijssel een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. De provincie Overijssel heeft echter te kennen gegeven de bescherming van de kleine marterachtigen en egel op korte termijn (mogelijk al begin november 2019) te willen verhogen. Deze soorten worden dan van de vrijstellingslijst gehaald en de provinciale verordening wordt daarbij aangepast. De kleine marterachtigen en de egel gaan vervolgens beschermd worden door artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming (nationaal beschermde soorten zonder vrijstelling). Wanneer en hoe exact invulling wordt gegeven aan de wijziging in de provinciale verordening is nog niet bekend.

De wijziging van de provinciale verordening heeft tot gevolg dat er bij toekomstige ontwikkelingen altijd getoetst dient te worden aan het voorkomen van kleine marterachtigen en egel. Wanneer schade aan kleine marterachtigen en egel niet uitgesloten kan worden, is mogelijk aanvullend onderzoek en het aanvragen van ontheffing noodzakelijk.

Egel en kleine marterachtigen

In het kader van voorliggend onderzoek heeft geen gericht onderzoek plaatsgevonden naar egel of kleine marterachtigen. Ten aanzien van kleine marterachtigen en egel is ook geen biotoopbeoordeling uitgevoerd in het gehele plangebied. Een groot deel van het plangebied is onaantrekkelijk voor deze soorten door het ontbreken van geschikte schuilmogelijkheden. Op basis van de aanwezige biotopen zijn de soorten egel, hermelijn, bunzing en wezel lokaal wel te verwachten. Zo is bijvoorbeeld egel met name te verwachten op de erven met tuinen, maar kunnen ze ook uit de voeten in de ruigtes onder aanwezige houtsingels. Voor wezel geldt bijvoorbeeld dat de structuurrijke ondergroei in houtsingels optimaal leefgebied vormt.

De werkzaamheden beperken zich voor het grootste deel tot werkzaamheden in agrarische percelen. Dergelijke percelen herbergen geen (potentiële) vaste verblijfplaatsen of essentiële leefgebieden van bovengenoemde soorten. Het leefgebied van bovengenoemde soorten wordt dus nagenoeg volledig ingepast, maar met het kappen van enkele houtsingels kan wel leefgebied van egel en wezel in het geding zijn. Voor de ligging van deze singels wordt verwezen naar bijlage 1. Op het moment van schrijven zijn voor het verwijderen van deze singels nog geen juridische consequenties aan verbonden.

Indien de singels zoals weergegeven op bijlage 1 pas verwijderd worden nadat voor de soorten van de vrijstellingslijst zijn gehaald, dan is het nemen van vervolgstappen zoals het aanvragen ontheffingsaanvraag (of mogelijk aanvullend onderzoek) voor egel en kleine marterachtigen wellicht noodzakelijk.

Grote bosmuis

Tijdens het veldonderzoek zijn geen exemplaren grote bosmuis of sporen die wijzen op aanwezigheid van de soort, waargenomen. In het kader van voorliggend onderzoek is geen gericht onderzoek naar de soort uitgevoerd en is ook geen biotoopbeoordeling uitgevoerd in het plangebied. Een groot deel van het plangebied is onaantrekkelijk voor deze soort. Op basis van de aanwezige biotopen kan de soort echter niet worden uitgesloten in het plangebied. Zo is de soort bijvoorbeeld te verwachten in structuurrijke singels/houtwallen al dan niet in combinatie met braamstruweel.

De werkzaamheden beperken zich voor het grootste deel tot werkzaamheden in agrarische percelen. Dergelijke percelen herbergen geen (potentiële) vaste verblijfplaatsen of essentiële leefgebieden van grote bosmuis. Ook de te kappen singels (bijlage 1) vormen gezien de terreingesteldheid en/ of geïsoleerde ligging ongeschikt leefgebied voor de soort.

Er verdwijnen met de voorgenomen plannen geen (potentiële) vaste verblijfplaatsen of essentiële leefgebieden van grote bosmuis. Er zijn als gevolg van de plannen dan ook geen negatieve effecten te verwachten. Het is dan ook niet noodzakelijk vervolgstappen te treffen ten aanzien van de soort.

Steenmarter

Tijdens de veldbezoeken zijn zowel in 2015 als 2019 geen vaste verblijfplaatsen van steenmarter aangetroffen. Daarbij dient wel te worden vermeld dat lang niet alle bebouwing/erven in het plangebied van binnen kon worden geïnspecteerd. Juist bebouwing vormt voor deze soort het favoriete type onderkomen. Het is dan ook niet uit te sluiten dat steenmarter een verblijfplaats in bebouwing in het plangebied heeft. Tijdens de veldonderzoeken in 2015 is door enkele bewoners aangegeven dat er steenmarters gezien zijn.

Er verdwijnen met de voorgenomen plannen echter geen (potentiële) vaste verblijfplaatsen of essentiële leefgebieden van steenmarter. De soort voelt zich ook prima thuis in stedelijk gebied. Er zijn als gevolg van de plannen dan ook geen negatieve effecten te verwachten op steenmarter. Het is dan ook niet noodzakelijk vervolgstappen te treffen ten aanzien van de soort.

Overige grondgebonden zoogdieren

Vaste verblijfplaatsen van beschermde grondgebonden zoogdieren die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde zoogdieren (zoals eekhoorn, waterspitsmuis, das) worden op basis van terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFD 2019) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Wel zijn binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdiersoorten met provinciale vrijstelling te verwachten. Dit zijn onder andere de vos, huisspitsmuis, bosmuis, rosse woelmuis, bosspitsmuis (spec.), dwergmuis, aardmuis, ree, haas en konijn. Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt in de provincie Overijssel vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

3.4 Broedvogels

Bij broedvogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillende beschermingsregime (zie kader 2.1).

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

De lijst met soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, is in Overijssel recent aangepast (zie kader 4.2). Deze aanpassing kwam laat in de zomer van 2019 naar buiten en tijdens voorliggend onderzoek heeft zodoende nog geen gericht onderzoek kunnen plaatsvinden naar de nieuw toegevoegde soorten. Overigens hanteert de provincie ook een overgangperiode wat betreft de strenge bescherming voor nieuwe soorten. In voorliggende rapportage nemen we de nieuw beschermde soorten wel alvast zo compleet mogelijk mee in de beschrijving, zonder dat we hierbij over onderzoeksresultaten beschikken.

Bekend is - ook uit het onderzoek in 2015 - dat een aantal jaarrond beschermde nesten op de planlocatie aanwezig is. Zo broedt huismus op een aantal erven (zie bijlage 2) en daarnaast is een aantal nestlocaties van steenuil bekend (zie bijlage 3). Aangezien de plannen (ten opzichte van de plannen en het onderzoek in 2015) nu ook de kap van een aantal opgaande elementen omvat, hebben we in deze elementen ook specifiek gelet op ransuil.

Als we kijken naar de nieuw toegevoegde vogelsoorten dan zijn, afgaande de terreinkenmerken, op de erven in het plangebied ook soorten als boerenwaluw en huiswaluw te verwachten. Verder is denkbaar dat torenvalk van het gebied gebruik maakt als broedlocatie.

Kader 4.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, wespandief, zwarte wouw, slechtvalk, sperwer, steenuil, kerkuil, oehoe, gierwaluw, grote gele kwikstaart en huismus. Vanaf september 2019 zijn in Overijssel ook in functie zijnde nesten van boerenwaluw, bosuil, huiswaluw, raaf, torenvalk, zeearend en zwarte specht jaarrond beschermd. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Huismus, huiszwaluw en boerenzwaluw

Op bijna alle erven in en langs de rand van het plangebied zijn broedende paartjes huismus aangetroffen (zie bijlage 2). Deze zijn allen aanwezig in te handhaven woning en andere opstallen. Broedgelegenheid van huismus zal dan ook niet verdwijnen als gevolg van de plannen. Tevens zal het belangrijkste leefgebied van huismus (erven) behouden blijven, waardoor geen negatieve effecten op leefgebied van de soort plaatsvinden. Het nemen van vervolgstappen voor huismus is niet aan de orde.

Op eenvoudige wijze kan het leefgebied voor huismus worden verbeterd. Dit kan bereikt worden door bijvoorbeeld bij de nieuwbouw van woningen vogelschroot verhoogd aan te brengen (onder 2^e of 3^e rij pannen) of nestkasten te plaatsen en te zorgen voor foerageer- en schuilmogelijkheden in de vorm van het aanplanten van heggen en dichte struikgewassen en het laten ontstaan van kruidenrijke randen en overhoekjes.

Voor huiszwaluw en boerenzwaluw is de situatie en effectbeoordeling op grote lijnen vergelijkbaar aan die voor huismus. Ook deze soorten zijn voor hun nesten gebonden aan de erven en die blijven behouden. Effecten op nesten en hun functionaliteit van beide soorten liggen zodoende niet voor de hand. Met een groene inrichting en een afwisseling van beplantingstypen en water is ook voor deze soorten voldoende leefgebied voorhanden en kunnen bestaande nestlocaties in functie blijven.

Steenuil

Tijdens het onderzoek van 2019 is één in gebruik zijnde nestlocatie van steenuil aangetoond binnen het plangebied (zie bijlage 3). Het betreft een nestlocatie op de erf Kesselerweg 2, deze was ook in 2016 ook al in gebruik door steenuil. Ook zijn twee in gebruik zijnde territoria in de directe nabijheid van het plangebied aanwezig, respectievelijk aan de Demmersweg 1a en op de Mooie Vrouwenweg 51. Op alle locaties is steenuil in 2019 broedend aangetroffen en is succesvolle voortplanting vastgesteld, op elk nest zijn namelijk 4 jongen geteld¹.

De erven aan de Kesselerweg en Mooie vrouwenweg vormen rondom de nestlocaties belangrijk en onmisbaar foerageergebied voor Steenuil. Op de erven is een combinatie van ruig terrein, overhoekjes, kort gemaaid gras, bosschages en oppervlaktewater aanwezig. Een dergelijke variatie vormt optimaal leefgebied voor bijvoorbeeld muizen, wormen, amfibieën en insecten die op hun beurt als voedselbron dienen voor steenuil. Omliggende (agrarische percelen) percelen hebben naar verwachting slechts een beperkte functie als foerageergebied. Ook voor de territoria net buiten het plangebied geldt dat met name de erven en in mindere mate omliggende percelen het leefgebied vormen voor de soort.

Als gevolg van de plannen verdwijnen geen nestlocaties, de bestaande erven en nestlocaties blijven namelijk behouden. Gezien de grote afstand van de bouwwerkzaamheden ten opzichte van de nestlocaties kunnen negatieve effecten als gevolg van verstoring ook worden uitgesloten. Wel kan verlies van foerageergebied leiden tot aantasting van de functionaliteit van de nestplaats. Voor alle (mogelijke) nestlocaties/territoria geldt echter dat het belangrijkste foerageergebied (erven) behouden blijft. Een goed voorbeeld betreft de nestlocatie aan Kesselerweg 2. Afgelopen 1,5 jaar zijn namelijk rond het erf diverse

¹ De informatie omtrent de aanwezigheid van steenuil is grotendeel afkomstig van dhr. P. Turenhout, lokale steenuilendeskundige.

werkzaamheden uitgevoerd zoals aanleg infrastructuur, bouwrijp maken terreinen en realisatie nieuwbouw. Het territorium is in 2019 nog steeds in gebruik en er zijn vier jongen grootgebracht. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de gemeente bewust heeft ingezet op het aanbieden en dus realiseren van leefgebied in de nabijheid van de nestlocatie binnen het gemeentelijk groen.

Figuur 3.1: Overzichtsfoto optimale leefgebied Steenuil langs de Mooie vrouwenweg (© M. Wallink)

Zodra werkzaamheden zijn gepland binnen de invloedssfeer van de nestlocaties, zie de buffers weergegeven in bijlage 3, is het van belang te beoordelen of belangrijk foerageergebied van steenuil verdwijnt en/of verbodsartikelen (Wet Natuurbescherming) overtreden worden. Zodoende kan beoordeeld worden of een ontheffing dient te worden aangevraagd voor steenuil en/of mitigerende maatregelen getroffen moeten worden.

Ransuil

In het plangebied zijn diverse bosschages (houtwallen, kleine bosjes) aanwezig waar zich potentiële broed- en roestlocaties van ransuil kunnen bevinden. Aanvankelijk was het plan om alle opgaande beplanting te behouden. Nu ook een aantal singels gekapt wordt is tijdens het veldonderzoek specifiek gelet op broedgelegenheid voor ransuil. Bekend is dat deze soort regelmatig verlaten kraaiennesten gebruikt om op te broeden. Bij de inspectie van de te kappen elementen zijn echter geen (potentiële) nesten van ransuil aangetroffen. Er is daarom geen aanleiding om schade aan nestlocaties van ransuil te veronderstellen. Bovendien is en wordt het areaal groenvoorzieningen uitgebreid, het plangebied krijgt deels een parkachtige karakter. Dit parkachtige landschap vormt optimaal leefgebied voor ransuil. De voorgenomen plannen hebben dan ook geen negatieve effecten op de vaste rust- en verblijfplaatsen van ransuil.

Torenvalk

Een soort die recent door provincie Overijssel is toegevoegd aan de jaarrond beschermde lijst is torenvalk. Binnen het plangebied beschikken we niet over bruikbare informatie over deze soort. Omdat torenvalk gebaat is bij (half)open landschap en niet een typische vogel van erven is vormt het plangebied optimaal leefgebied voor de soorten en zijn effecten op deze soort denkbaar. We raden daarom aan om tijdens het broedseizoen van 2020 middels veldonderzoek in kaart te brengen of en waar deze soort zich in

het plangebied ophoudt. Aan de hand van die informatie kan ook een beeld worden geschetst van eventuele effecten.

Overige jaarrond beschermde soorten

Met uitzondering van de hierboven beschreven broedgevallen van steenuil, huismus en mogelijk ransuil en de nieuw beschermde huiswaluw, boerenwaluw en torenvalk zijn in en in de nabije omgeving van het plangebied geen (mogelijke) jaarrond beschermde nesten van vogels aangetroffen.

Op (grote) afstand van de onderzoekslocaties zijn overigens wel mogelijke nesten van bijvoorbeeld sperwer, havik, boomvalk en kerkuil aanwezig. Onmisbaar foerageergebied van deze soorten zal niet verloren gaan door de geplande ingrepen, mede doordat in de omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig zijn. Bovendien blijft het plangebied na realisatie van de woningen en groenvoorzieningen voor veel soorten geschikt als foerageergebied. Gezien de grote afstand tot deze mogelijke nestlocaties kan verstoring tijdens de werkzaamheden ook worden uitgesloten.

Overige broedvogels

De bomen en struiken en bebouwing in en langs de rand van het plangebied vormen geschikt broedbiotoop voor algemene broedvogels van bos en struweel en bebouwing zoals merel, grasmus, zanglijster, tjiftjaf, vink, roodborst, spreeuw, houtduif, witte kwikstaart, koolmees, pimpelmees, boomkruiper, boomklever, heggenmus, ringmus en kneu. In de permanent waterhoudende watergangen zijn bovendien broedvogels als wilde eend, waterhoen, meerkoet, kuifeend, kleine karekiet, bosrietzanger en rietgors te verwachten. Gezien de ligging, terreingesteldheid en uitgevoerde veldbezoeken is het plangebied geschikt voor enkele weidevogels. In het plangebied zijn onder andere Kievit, scholekster en graspieper te verwachten. Voor bijna alle soorten, met uitzondering van de weidevogels, blijven de potentiële nestlocaties overigens geschikt.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Werkzaamheden worden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen uitgevoerd. Voor meeste soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. Ook kunnen vroeg of laatbroedende soorten aan het nestelen zijn in de periode half februari- half maart en half juli- oktober. Wanneer werkzaamheden binnen deze perioden worden uitgevoerd adviseren we om een broedvogelcontrole door een ter zake deskundige uit te laten voeren. Tijdens de broedvogelcontrole wordt gekeken of zich broedende vogels ophouden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Bij het onverwacht aantreffen van nesten van broedvogels dienen de betreffende werkzaamheden direct te worden gestaakt en direct contact te worden gezocht met de ecologisch toezichthouder (of uitvoerder). Vervolgens wordt in overleg bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd.

3.5 Amfibieën

Op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en verspreidingsgegevens wordt voortplanting en overwintering van de in de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde amfibieën (zoals poelkikker en knoflookpad) uitgesloten.

In het plangebied is voortplanting van algemene laag beschermde amfibieën als gewone pad, bastaardkikker en bruine kikker aangetoond in diverse watergangen. Ook kleine watersalamander plant zich waarschijnlijk voort in het plangebied. Deze soorten kunnen overwinterend in de strooisellaag, ruigten, onder houtstapels, puin en in vochtige ruimtes in de bebouwing worden aangetroffen.

Het betreft algemene soorten waarvoor bij voorliggende ruimtelijke ingrepen een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming. Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van genoemde vrijgestelde beschermde amfibieën geschaad worden. Omdat in voorliggende situatie een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming geldt, is het nemen van verplichte vervolgstappen voor deze amfibieën niet aan de orde.

Effecten op amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinterings- en voortplantingsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water.

3.6 Overige soortgroepen

Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens worden in het plangebied geen voortplanting of vaste verblijfplaatsen verwacht van beschermde vissen en ongewervelden. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde voor deze soortgroepen.

4. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Broekhuizen, S. et al. (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlands Fauna 9.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Ministerie van EZ (2015). Besluit van de Minister van Economische zaken van 15 oktober 2015, DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Staatsblad van het koninkrijk der Nederlanden (2016). Jaargang 2016, Nr. 34. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming).

Wallink, M. (2015). Actualiserend ecologisch onderzoek Almelo NoordOost. Toets aan Flora- en faunawet. Rapport 15-066. Eco-groen bv Zwolle

Internet

NDFF (<https://ndff-ecogrid.nl>). Geraadpleegd 22 juni 2019.

RAVON.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).

SOVON.nl (website met soortinformatie over vogels).

Vlinderstichting.nl (website met soortinformatie over vlinders en libellen).

Zoogdierenvereniging.nl. (Website met soortinformatie over de Nederlandse zoogdieren).

Overig

IVN Almelo, dhr P. Turenhout voor actuele informatie over de steenuilen in en rond het plangebied.

Bijlagen

Bijlage 1 – Locatie te kappen houtsingels

Bijlage 2 – Huismus

Bijlage 3 – Steenuil

